

Vergaderjaar 1988–1989

20 264

Nieuwe bepalingen inzake het kiesrecht en de verkiezingen (Kieswet)

Nr. 19

DERDE NOTA VAN WIJZIGING

Ontvangen 17 februari 1989

A

In **artikel E 1**, tweede lid, komt de tweede volzin te luiden: Provinciale staten kunnen voor de verkiezing van de leden van provinciale staten deze kieskringen in meer kieskringen verdelen.

B

Na artikel E 9 wordt een nieuw **artikel E 9a** ingevoegd, luidende:

Artikel E 9a

Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels gesteld worden omtrent inrichting, samenstelling en werkwijze van het hoofdstembureau.

C

In **artikel G 4** worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld betreffende het betalen van waarborgsommen ten behoeve van de registratie.

2. In het tweede lid vervalt «de formulieren voor de in het eerste lid bedoelde verklaringen.».

D

Aan **artikel G 5b** wordt een vijfde lid toegevoegd, luidende:

5. Bij algemene maatregel van bestuur wordt geregeld waar en wanneer de formulieren voor de verklaringen met betrekking tot het plaatsen van aanduidingen van politieke groeperingen boven kandidatenlijsten, kosteloos, verkrijgbaar zijn. Bij ministeriële regeling wordt voor de formulieren een model vastgesteld.

E

In **artikel G 8** worden het tweede en derde lid vervangen door een nieuw tweede lid, luidende:

2. Op dezelfde lijst mogen de namen van ten hoogste dertig kandidaten worden geplaatst. Op dezelfde lijst van een politieke groepering wier aanduiding was geplaatst boven een kandidatenlijst waaraan bij de laatstgehouden verkiezing van de leden van het desbetreffende vertegenwoordigend orgaan meer dan vijftien zetels zijn toegekend, mag een aantal namen worden geplaatst dat ten hoogste tweemaal het aantal zetels bedraagt, doch nimmer meer dan tachtig. Het bepaalde in de vorige volzin is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van samenvoeging van aanduidingen van twee of meer groeperingen.

F

In **artikel H 2**, tweede lid, wordt «van negen tot vijftien uur» vervangen door: , op de eerste en tweede dag van negen tot zeventien uur en op de derde dag van negen tot vijftien uur.

G

In **artikel I 12**, eerste lid, wordt «bij dit stembureau» vervangen door: naar keuze bij dit stembureau of bij het stembureau van het voor hen aangewezen stemdistrict.

H

In **artikel K 8**, eerste lid, vervalt «met redenen omkleed».

I

In **artikel K 9** worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. Het gestelde onder b vervalt.
2. De aanduidingen c, d en e worden gewijzigd in: b, c en d.

J

Aan **artikel N 4** wordt een vierde lid toegevoegd, luidende:

4. Indien het de verkiezing betreft van de gemeenteraad of van provinciale staten van een provincie die één kieskring vormt, maakt het proces-verbaal deel uit van het proces-verbaal, bedoeld in artikel O 21.

K

Artikel N 5 komt te luiden:

Artikel N 5

1. Tenzij het de verkiezing betreft van de gemeenteraad of van provinciale staten van een provincie die één kieskring vormt, doet de voorzitter terstond een afschrift van het proces-verbaal, bedoeld in artikel N 4, naar het centraal stembureau overbrengen en doet hij tegelijkertijd het proces-verbaal ter secretarie van de gemeente waar het hoofdstembureau is gevestigd, voor een ieder ter inzage leggen. De terinzagelegging wordt beëindigd, zodra over de toelating van de benoemden onherroepelijk is beslist.

2. De voorzitter doet de processen-verbaal van de stembureaus, de opgave, bedoeld in artikel M 12, eerste lid, en, tenzij het de verkiezing

betreft van de gemeenteraad of van provinciale staten van een provincie die één kieskring vormt, een afschrift van het proces-verbaal van de zitting van het hoofdstembureau toekomen aan het orgaan waarvoor de verkiezing plaats heeft.

L

Aan **artikel O 1** wordt een tweede volzin toegevoegd, luidende: Indien het de verkiezing betreft van de gemeenteraad of van provinciale staten van een provincie die één kieskring vormt, gaat het centraal stembureau daartoe onmiddellijk over nadat de werkzaamheden, bedoeld in de artikelen N 1 tot en met N 3 zijn beëindigd.

M

Aan **artikel O 20**, tweede lid, wordt een tweede volzin toegevoegd, luidende: De wijze van bekendmaking wordt geregeld bij algemene maatregel van bestuur.

N

In **artikel O 22** worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. In het eerste lid wordt «De uitslag van de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer wordt zo spoedig mogelijk openbaar gemaakt» vervangen door: De voorzitter van het centraal stembureau maakt de uitslag van de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer zo spoedig mogelijk openbaar.

2. In het tweede lid wordt «De uitslag van de verkiezing van de leden van provinciale staten en van de gemeenteraad wordt zo spoedig mogelijk openbaar gemaakt» vervangen door: De voorzitter van het centraal stembureau maakt de uitslag van de verkiezing van de leden van provinciale staten en van de gemeenteraad zo spoedig mogelijk openbaar.

O

Aan **artikel R 6** wordt een derde lid toegevoegd, luidende:

3. Bij algemene maatregel van bestuur wordt geregeld waar en wanneer de formulieren voor de verklaringen met betrekking tot het plaatsen van aanduidingen van politieke groeperingen boven kandidatenlijsten, kosteloos, verkrijgbaar zijn. Bij ministeriële regeling wordt voor de formulieren een model vastgesteld.

P

Artikel S 2, tweede lid, komt te luiden:

2. De voorzitter van het centraal stembureau kondigt vooraf dag en uur van de zitting in de Nederlandse Staatscourant aan.

Q

In **artikel S 8**, tweede lid, onder a, vervalt «en die in alle provincies een lijst hebben ingediend».

R

In **artikel U 16**, tweede lid, wordt «De uitslag van de verkiezing wordt zo spoedig mogelijk openbaar gemaakt» vervangen door: De voorzitter van het centraal stembureau maakt de uitslag van de verkiezing zo spoedig mogelijk openbaar.

S

In **artikel V 1**, tweede lid, vervalt «bij de verkiezing voor de Tweede of voor de Eerste Kamer».

T

In **artikel V 3**, derde lid, vervalt «tot lid van de Tweede of Eerste Kamer».

U

Aan **artikel X 2**, eerste lid, wordt een tweede volzin toegevoegd, luidende: Ontslagneming met terugwerkende kracht is niet mogelijk.

V

Voor het bepaalde in **artikel Z 4a** wordt het cijfer 2. geplaatst. Voorgevoegd wordt een eerste lid, luidende:

1. De bij de inwerkingtreding van deze wet bestaande indeling van Nederland in kieskringen voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer blijft tot een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip van kracht, doch uiterlijk tot de dag waarop de Tweede Kamer na de eerste verkiezing na de inwerkingtreding van deze wet voor het eerst bijeenkomt.

W

Na artikel Z 4a wordt een nieuw **artikel Z 4b** ingevoegd, luidende:

Artikel Z 4b

De periodieke verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer en van de gemeenteraden in 1990 worden gehouden op de tijdstippen, voorzien in de Kieswet (Stb. 1951, 290).

X

Artikel Z 6, tweede lid, komt te luiden:

2. Voor de bekendmaking van deze wet stelt Onze Minister van Binnenlandse Zaken de nummering van de artikelen, paragrafen en hoofdstukken van deze wet opnieuw vast en brengt hij de in deze wet voorkomende aanhalingen van de artikelen, paragrafen en hoofdstukken met de nieuwe nummering in overeenstemming.

TOELICHTING

De wijzigingen in deze nota zijn voor een deel reeds in de nota naar aanleiding van het eindverslag besproken. In het licht daarvan wordt hierna ten aanzien van deze wijzigingen met een summiere toelichting volstaan. De paragrafen waarnaar in de toelichting op deze wijzigingen wordt verwezen, betreffen paragrafen in de nota naar aanleiding van het eindverslag. Hiernaast bevat de nota enkele wijzigingen van ondergeschikt belang, waarvan de wenselijkheid bij de voorbereiding van het nieuwe Kiesbesluit is gebleken (onderdelen B, M, N, P en R). Tevens zijn enkele noodzakelijk gebleken correcties aangebracht (onderdelen C, D, F, O en X). Tenslotte vloeien nog enige wijzigingen uit het project D'gemeenten/D'provincies voort (onderdelen J, K en L).

A

Deze wijziging strekt ertoe nog wat duidelijker tot uitdrukking te brengen dat bij de indeling in meer statenkieskringen de grenzen van de kamerkieskringen niet overschreden mogen worden (vgl. par. 16).

B

In het ontwerp van het nieuwe Kiesbesluit is een artikel E 1 opgenomen waarvan de inhoud overeenkomt met die van artikel E 1 van het huidige Kiesbesluit. Beide artikelen bevatten bepalingen over de inrichting, samenstelling en werkwijze van het hoofdstembureau. Zowel in de huidige Kieswet als in het wetsvoorstel ontbreekt voor dit artikel een delegatiebepaling. In deze leemte wordt voorzien door het voorgestelde artikel E 9a.

C en D

In artikel G 4 van het wetsvoorstel had abusievelijk ook betrekking op de formulieren voor de verklaringen met betrekking tot het plaatsen van aanduidingen van politieke groeperingen boven kandidatenlijsten. Het gaat hier om verklaringen, bedoeld in artikel G 5b, tweede en derde lid. Om die reden zijn de bepalingen over deze formulieren van artikel G 4 overgebracht naar artikel G 5b.

E

Deze wijziging behelst de selectieve uitbreiding van het maximum aantal namen op een kandidatenlijst die in par. 7.3 is besproken.

F

Ingevolge artikel H 2, tweede lid, van het wetsvoorstel kunnen uiterlijk op de derde dag na de kandidaatstelling verzuimen bij de kandidaatstelling worden hersteld. In de eerste nota van wijziging is het tijdstip waarop dit uiterlijk mogelijk is, vervroegd van zeventien uur naar vijftien uur. Deze wijziging vloeide voort uit de wens om op de laatste dag waarop herstel mogelijk is, na dit tijdstip enige ruimte te scheppen voor de voorbereiding van de zitting van het hoofdstembureau waarin over de geldigheid van de lijsten wordt beslist. Deze zitting vangt ingevolge artikel H 4 diezelfde dag om 17.00 uur aan. De wijziging had, zoals die geredigeerd was, het onbedoelde gevolg dat het tijdstip waarop uiterlijk herstel van verzuimen mogelijk is, ook op de eerste en tweede dag na de kandidaatstelling tot vijftien uur vervroegd zou worden. Dit is thans recht gezet.

G

Met deze wijziging wordt meer expliciet vastgelegd dat de voorzitter en de leden van het stembureau, alsmede de personen die het stembureau ten dienste staan, behalve in dat stembureau ook in het stembureau van het voor hen aangewezen stemdistrict aan de stemming kunnen deelnemen (vgl. de passage in de nota naar aanleiding van het eindverslag onder artikel I 12).

H en I

In het wetsvoorstel was voor de kiezer die een schriftelijke aanvraag voor het stemmen bij volmacht indient, de verplichting opgenomen in zijn aanvraag te motiveren waarom hij niet in staat is zelf zijn stem uit te

brengen. In par. 10 is vermeld dat het bij nader inzien beter is deze verplichting te laten vervallen. Als gevolg daarvan zijn de artikelen K 8 en K 9 aangepast.

J, K en L

In het kader van het project D'gemeenten/D'provincies is door de VNG het voorstel gedaan om de activiteiten van het hoofdstembureau en het centrale stembureau te fuseren, ten einde te voorkomen dat er dubbele werkzaamheden verricht moeten worden. De mogelijkheid daartoe is aanwezig, voor zover het gaat om het hoofdstembureau en het centraal stembureau bij de verkiezing van de gemeenteraden en van provinciale staten van een provincie die één kieskring vormt. Bij die verkiezingen treedt het (enige) hoofdstembureau tevens als centraal stembureau op. Thans moet dit orgaan zowel in zijn hoedanigheid van hoofdstembureau als in zijn hoedanigheid van centraal stembureau een afzonderlijk proces-verbaal vaststellen. In deze processen-verbaal dienen voor een deel dezelfde gegevens te worden ingevuld. De wijzigingen in de artikelen N 4, N 5 en O 1 hebben tot gevolg dat bij de verkiezing van de gemeenteraden en van provinciale staten in een provincie die één kieskring vormt, van de werkzaamheden van zowel het hoofdstembureau als het centraal stembureau voortaan maar één proces-verbaal behoeft te worden gemaakt, waarin de gegevens die thans nog twee keer moeten worden ingevuld, slechts één keer vermeld behoeven te worden.

M

Artikel N 1 van het huidige Kiesbesluit regelt de wijze van bekendmaking van de uitslag van de verkiezing. Artikel O 1 van het ontwerp van een nieuw Kiesbesluit heeft dezelfde strekking. Voor deze bepalingen ontbreekt zowel in de huidige Kieswet als in het wetsvoorstel een basis. De toevoeging aan artikel O 20, tweede lid, voorziet daar alsnog in.

N

Artikel N 3 van het huidige Kiesbesluit bepaalt dat de openbaarmaking van de uitslag van de verkiezing door de voorzitter van het centraal stembureau geschiedt. De huidige Kieswet en het wetsvoorstel bevatten geen delegatiebepaling waarop dit artikel gebaseerd kan worden. In het wetsvoorstel zou een dergelijke bepaling alsnog kunnen worden opgenomen, doch het leek eenvoudiger de inhoud van artikel N 3 in artikel O 22 van het wetsvoorstel te verwerken.

O

Het derde lid dat aan artikel R 6 wordt toegevoegd, vormt voor de verkiezing van de Eerste Kamer het equivalent van het vijfde lid van artikel G 5b (vgl. onderdeel D).

P

Artikel R 1 van het huidige Kiesbesluit bepaalt dat dag en uur van de zitting van het centraal stembureau voor de beslissing over de geldigheid van de kandidatenlijsten bij de verkiezing van de Eerste Kamer tijdig door de voorzitter bekend worden gemaakt. In de huidige Kieswet en het wetsvoorstel ontbreekt een basis voor dit artikel. In het wetsvoorstel zou daarin alsnog kunnen worden voorzien. Gelet op de inhoud van het artikel leek het echter beter deze te verwerken in artikel S 2, tweede lid, van het wetsvoorstel.

Q

Bij de eerste nota van wijziging was voor het verbinden van lijsten tot een lijstencombinatie bij een verkiezing voor de Eerste Kamer in artikel S 8, tweede lid, onder a, abusievelijk de eis opgenomen dat de betrokken politieke groeperingen in alle provincies een lijst moeten hebben ingediend. Dit is thans weer ongedaan gemaakt.

R

Deze wijziging heeft dezelfde achtergrond als de wijziging van artikel O 22 (vgl. onderdeel M).

S en T

Deze wijzigingen hangen samen met het feit dat in artikel G 11a de verplichting voor een kandidaat wiens woonplaats buiten Nederland is gelegen om een in Nederland wonende gemachtigde aan te wijzen voor het verrichten van benoemingshandelingen, niet meer beperkt is tot kandidaten voor de Tweede Kamer (vgl. par. 1).

U

In de nota naar aanleiding van het eindverslag is onder artikel W 1 vermeld dat er geen bezwaar tegen is in het wetsvoorstel meer expliciet vast te leggen dat ontslag met terugwerkende kracht niet mogelijk is. In artikel X 2, eerste lid, is hiervoor een voorziening getroffen.

V

In par. 16 is vermeld dat het bij nader inzien beter is de wijzigingen in de indeling in kamerkieskringen in te laten gaan na de kamerverkiezingen van 1990. Mede met het oog op het feit dat het niet zeker is of de nieuwe Kieswet al bij die verkiezingen geldt, is ervoor gekozen de huidige indeling te handhaven tot een nader bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, doch uiterlijk tot de dag waarop de Tweede Kamer na de eerste verkiezing na de inwerkingtreding van deze wet voor het eerst bijeenkomt.

W

Deze wijziging strekt tot opnemng van de in par. 1 besproken overgangsbepaling inzake de tijdstippen van de periodieke verkiezingen in 1990.

X

De aanpassing van de nummering van de artikelen, paragrafen en hoofdstukken van het wetsvoorstel nadat dit door de Staten-Generaal is aanvaard, is een taak die niet door de Minister van Binnenlandse Zaken, maar door de Minister van Justitie verricht moet worden. Met het oog daarop is artikel Z 6, tweede lid, aangepast.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken
D. IJ. W. de Graaff-Nauta